

**Skupina poslank in poslancev
Državnega zbora Republike Slovenije**
(v nadaljevanju: "poslanci")

Ljubljana, 28. januar 2010

Državni zbor Republike Slovenije
Predsednik dr. Pavel Gantar
Šubičeva 4
Ljubljana

**PREDLOG OBTOŽBE PREDSEDNIKA REPUBLIKE PRED USTAVNIM SODIŠČEM
ZARADI KRŠITEV USTAVE IN HUJŠIH KRŠITEV ZAKONA**

Podpisani poslanci Državnega zbora RS na podlagi 109. člena Ustave Republike Slovenije in 187. člena poslovnika DZ RS predlagamo, da Državni zbor Republike Slovenije sprejme naslednji sklep:

Državni zbor Republike Slovenije predlaga Ustavnemu sodišču RS, da ugotovi, da je predsednik republike dr. Danilo Türk pri opravljanju svoje funkcije kršil 2., 5., 8., 14., 15., 16., 17., 18., 19., 20., 21., 22., 23., 25., 27., 29., 30., 32., 33., 34., 35., 36., 37., 38., 39., 41., 42., 49., 51., 58., 59., 61., 63., 104. člen Ustave Republike Slovenije (Ur. L. RS 33/91, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06)

ter 348., 350. in 357. člena kazenskega zakonika (Ur. L. RS 55/08, 39/09) v povezavi s 3. odstavkom 7. člena zakona o odlikovanjih Republike Slovenije (Ur. L. RS 69/04)

in

na podlagi 109. člena Ustave Republike Slovenije ter drugega odstavka 65. člena Zakona o Ustavnem sodišču Republike Slovenije (Ur. L. RS 64/07) odloči, da dr. Danilu Türku preneha funkcija predsednika republike.

OBRAZLOŽITEV:

I.

Dne 30. novembra 2009 je bila objavljena vest STA, da je predsednik republike dr. Danilo Türk odlikoval nekdanjega šefa Udbe (SDV - Službe državne varnosti) Tomaža Ertla s Srebrnim redom za zasluge. 27. novembra 2009 je bil ukaz o podelitvi odlikovanja g. Tomažu Ertlu objavljen v Uradnem listu Republike Slovenije številka 96/2009 (priloga št. 1).

Po mnenju Vrhovnega sodišča Republike Slovenije je bila Udba (uradno imenovana SDV - Služba državne varnosti) kriminalna združba. V sodbi št. Ips 187/98 z dne 23.05.2002 je Vrhovno sodišče RS zapisalo:

»Danes je znano, da se je ta služba ukvarjala ne le z obveščevalnimi nalogami, ampak je tudi sama organizirala razne kriminalne aktivnosti, jih načrtno izzivala, pa tudi konstruirala obstoj kaznivih dejanj in odgovornost zanje. V ta namen je tudi falsificirala, fabricirala ali podtikala obremenilne dokaze. Žrtve takšne aktivnosti, praviloma politični nasprotniki ali drugače misleči, v obdobju takratnega režima praviloma niso imele možnosti razkritja konstruktov Udbe in rehabilitacije.« (priloga št. 2)

II.

Ustava Republike Slovenije (Ur. L. RS 33/91, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06) določa:

2. člen

Slovenija je pravna in socialna država.

Nagrajevanje oziroma odlikovanje osebe, ki je subjektivno in objektivno neposredno odgovorna oziroma soodgovorna za sistematične kršitve človekovih pravic, ruši zaupanje v pravno državo in enakost pred zakonom. Če je takšno dejanje storjeno po izvoljenem in zapriseženem funkcionarju, predstavlja že samo po sebi posredno kršitev ustavnega reda. Če to dejanje stori najvišji politični predstavnik države, kar predsednik republike nesporno je, so posledice še toliko hujše. Takšno ravnanje je tudi v očitnem nasprotju z odločbami in sodbami Ustavnega sodišča in Vrhovnega sodišča s področja varovanja človekovih pravic, v katerih sta se najvišja organa sodne oblasti opredelila do totalitarnega režima in njegovih institucij ter zlorabe prava ter tajne policije v politične in kriminalne namene.

5. člen

Država na svojem ozemlju varuje človekove pravice in temeljne svoboščine.

Ta člen ustave določa, da država - torej tudi in še posebej predsednik republike kot njen reprezentant - na svojem ozemlju varuje človekove pravice in temeljne svoboščine. Gre za simbolno in konkretno raven varovanja, zato je odlikovanje bivšega šefa tajne politične policije UDBE očitna kršitev tega načela.

8. člen

Zakoni in drugi predpisi morajo biti v skladu s splošno veljavnimi načeli mednarodnega prava in z mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo Slovenijo. Ratificirane in objavljene mednarodne pogodbe se uporabljajo neposredno.

Slovenija je ratificirala Deklaracijo o človekovih pravicah in številne druge mednarodne akte s področja varovanja človekovih pravic ter Lizbonsko pogodbo. Z odvzemom državljanstva nevšečnim delom prebivalstva, ki ga je Udba množično prakticirala, je bil kršen 15. člen Splošne deklaracije človekovih pravic. Podelitev odlikovanja bivšemu šefu tajne politične policije UDBA je v očitnem nasprotju z ratificiranimi mednarodnimi akti s področja varovanja človekovih pravic, ki se po ustavi uporabljajo v Sloveniji neposredno. Podelitev je tudi v očitnem nasprotju z resolucijami Evropskega parlamenta (priloga št. 3) in Sveta Evrope (priloga št. 4) o obsodbi in razgradnji totalitarnegega komunističnega režima ter njegovih institucij, med katerimi je bila najbolj sporna prav tajna politična policija.

14. člen

V Sloveniji so vsakomur zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine, ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj, invalidnost ali katerokoli drugo osebno okoliščino. Vsi so pred zakonom enaki.

Delovanje UDBE je postavljalo ljudi v neenak položaj pred zakonom. Ljudi so njeni pripadniki zaradi političnih ali verskih prepričanj preganjali, zapirali, mučili ter ogrožali njihovo zdravje in njihova življenja in sicer tako doma kot v tujini. Podelitev odlikovanja njenemu bivšemu šefu pomeni legitimacijo in celo simbolno nagrajevanje zločinov.

15. člen

Človekove pravice in temeljne svoboščine se uresničujejo neposredno na podlagi ustave.

Z zakonom je mogoče predpisati način uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, kadar tako določa ustava, ali če je to nujno zaradi same narave posamezne pravice ali svoboščine.

Človekove pravice in temeljne svoboščine so omejene samo s pravicami drugih in v primerih, ki jih določa ta ustava.

Zagotovljena sta sodno varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter pravica do odprave posledic njihove kršitve.

Nobene človekove pravice ali temeljne svoboščine, urejene v pravnih aktih, ki veljajo v Sloveniji, ni dopustno omejevati z izgovorom, da je ta ustava ne priznava ali da jo priznava v manjši meri.

Podelitev odlikovanja bivšemu šefu tajne policije UDBA (SDV) predstavlja simbolno zanikanje ustavnega načela o prepovedi omejevanja človekovih pravic in svoboščin.

17. člen

Človekovo življenje je nedotakljivo. V Sloveniji ni smrtne kazni.

UDBA je ljudi pobijala doma in v tujini. Načrtovala in izvajala je teroristične akcije v tujini, podstavljala bombe na javnih mestih, npr. v muzejih ter ogrožala nedolžna življenja. Bila je tudi represivno orodje režima, ki je s pomočjo zagrožene smrtne kazni zoper politično konkurenco štivil svojo totalitarno naravo in oblast ene same stranke.

18. člen

Nihče ne sme biti podvržen mučenju, nečloveškemu ali ponižujočemu kaznovanju ali ravnanju. Na človeku je prepovedano delati medicinske ali druge znanstvene poskuse brez njegove svobodne privolitve.

UDBA je mučila in grobo poniževala ljudi ter načrtno teptala njihovo človeško dostojanstvo. S pomočjo izsiljevanj je novačila sodelavce. Oporečnike je zapirala v psihiatrične ustanove na prisilno "zdravljenje". Številni primeri takšnega ravnanja so opisani v knjigi Temna stran Meseca, Nova revija, Ljubljana 1998.

19. člen

Vsakdo ima pravico do osebne svobode.

Nikomur se ne sme vzeti prostost, razen v primerih in po postopku, ki ga določa zakon.

Vsakdo, ki mu je odvzeta prostost, mora biti v materinem jeziku ali v jeziku, ki ga razume, takoj obveščen o razlogih za odvzem prostosti. V čim krajšem času mu mora biti tudi pisno sporočeno, zakaj mu je bila prostost odvzeta. Takoj mora biti poučen o tem, da ni dolžan

ničesar izjaviti, da ima pravico do takojšnje pravne pomoči zagovornika, ki si ga svobodno izbere, in o tem, da je pristojni organ na njegovo zahtevo dolžan o odvzemu prostosti obvestiti njegove bližnje.

UDBA je ljudi zapirala, nadzirala, jih nezakonito zadrževala in omejevala, jim prisluškovala in jih zasledovala. Aretirane državljanke je izročala vojaškemu sodišču JLA, kjer so jim sodili na tajnih procesih v tujem jeziku in brez možnosti proste izbire zagovornika. Poleg procesa proti četverici leta 1988 so znani tudi hujši primeri takšnega teptanja človekovih pravic. Leta 1984 je Vojaško sodišče v Ljubljani na tajnem procesu na dolgoletne zaporne kazni obsodilo 8 slovenskih državljanov, civilistov. Vojaškemu sodišču je civiliste predala Ertlova Udba. Večina obsojencev se je iz zapore vrnila kot invalidov, dva sta kmalu po izpustitvi iz zapore umrla. Uničene so bile družine, nekateri svojci prizadetih se še danes ukvarjajo z nedokončanimi postopki rehabilitacije, medtem ko odgovorni za njihovo trpljenje prejemajo visoke pokojnine, najodgovornejši pa celo državno odlikovanje.

21. člen

Zagotovljeno je spoštovanje človekove osebnosti in njegovega dostojanstva v kazenskem in v vseh drugih pravnih postopkih, in prav tako med odvzemu prostosti in izvrševanjem kazni.

Prepovedano je vsakršno nasilje nad osebami, ki jim je prostost kakorkoli omejena, ter vsakršno izsiljevanje priznanj in izjav.

UDBA je ljudem izsiljevala priznanja z uporabo metod najhujšega fizičnega in psihičnega mučenja, groženj zoper njihove svojce ter osebnega poniževanja.

30. člen

Kdor je bil po krivem obsojen za kaznivo dejanje ali mu je bila prostost neutemeljeno odvzeta, ima pravico do rehabilitacije, do povrnitve škode, in druge pravice po zakonu.

Republiški sekretariat za notranje zadeve, ki mu je načeloval odlikovanec predsednika države Tomaž Ertl, je pred prvimi svobodnimi volitvami leta 1990 sistematično uničil na tisoče osebnih dosjejev žrtev tajne politične policije, zaradi česar imajo mnogi državljan RS še danes težave pri zbiranju dokazov, potrebnih za rehabilitacijo in popravilo krivic. Evidentirani so bili primeri uničevanja arhivov v pečeh zaporov na Dobu avgusta leta 1987 ter v obratih papirnice Vevče in na območju Kočevske reke in Borovca spomladi leta 1990. Ker je visoko državno odlikovanje prejela oseba, neposredno odgovorna za kršitev človekovih pravic in tudi za uničenje dokazov o teh kršitvah, so bile s tem dejanjem predsednika republike še dodatno ponižane vse žrtve totalitarnega režima. Z občutljivim arhivskim gradivom RSNZ so v času njihovega sortiranja in uničevanja pred prvimi svobodnimi volitvami ravnale mnoge iste osebe kot v času po demokratičnih spremembah. (priloga št. 5)

32. člen

Vsakdo ima pravico, da se prosto giblje in si izbira prebivališče, da zapusti državo in se vanjo kadarkoli vrne.

Ta pravica se sme omejiti z zakonom, vendar samo, če je to potrebno, da bi se zagotovil potek kazenskega postopka, da bi se preprečilo širjenje nalezljivih bolezni, se zavaroval javni red, ali če to zahtevajo interesi obrambe države.

Tujcem se na podlagi zakona lahko omeji vstop v državo in čas bivanja v njej.

UDBA je omejevala svobodo gibanja in odvzemala potne liste, kar je bil v času vodenja UDBE s strani g. Tomaža Ertla eden od predvidenih ukrepov za "likvidacijo" pojavov političnega pluralizma in zatiranja svobode javne besede. Ta ukrep se je uporabljal množično.

34. člen

Vsakdo ima pravico do osebnega dostojanstva in varnosti.

Predsednik republike dr. Danilo Türk je s podelitvijo odlikovanja šefu nekdanje tajne politične policije Tomažu Ertlu neposredno kršil ustavno pravico do osebnega dostojanstva vsem žrtvam te represivne institucije, tako živim kot že mrtvim. Pravica do osebnega dostojanstva in varnosti je zagotovljena vsakomur. *Posebnost pri varstvu človekovega dostojanstva je, da se nanaša tako na dostojanstvo živih, kakor tudi na dostojanstvo že pokojnih oseb. V tem pogledu pomeni izjemo od nepisanega, po naravi stvari določenega pravila, da se človekove pravice nanašajo na žive osebe.*

Po stališču US (*OdlUS VI, 158, U-I-25/95, Ur. l. 5/98*) imajo posebno mesto med človekovimi pravicami in temeljnimi svoboščinami določbe, ki varujejo človekovo osebno dostojanstvo, osebnostne pravice, njegovo zasebnost in varnost (od 34. do 38. člena) in ki prepovedujejo vsem – na prvem mestu državi, pa tudi posameznikom – poseganje v našete pravice. Pravica do osebnega dostojanstva iz 34. člena smiselno zajema po stališču US (*OdlUS VI, 183, Up-183/97 z dne 10. 7. 1997, 25. tč.*) tudi prepoved »ponižujočega ravnanja« zunaj represivnih postopkov.

Možnost poklicnega in osebnega razvoja, vključno z doseganjem in razvojem statusa, položaja oz. ugleda v delovnem in življenjskem okolju so ob nesporni pomembnosti eksistenčne varnosti neločljivi elementi, ki opredeljujejo dostojanstvo in osebnost vsakega posameznika (*OdlUS VI, 183, 24. tč.*).

Zaradi bridkih zgodovinskih izkušenj in kot odpor proti sprevrženim državnim oblikam pod prevlado nacionalsocializma – fašizma in komunizma kot totalitarnih ideologij moderne dobe – je v 20. stoletju izrazito stopilo v ospredje spoznanje o pomenu človekovega dostojanstva kot izvora človekovih pravic. Sklicevanje na človekovo dostojanstvo se pojavi v preambulah mednarodnopravnih listin, najprej v Ustanovni listini Združenih narodov 26. junija 1945, nato v Splošni deklaraciji človekovih pravic 10. decembra 1948 in v Mednarodnem paktu o državljanskih in političnih pravicah 19. decembra 1966. V ustavnopravnem pogledu pomeni v Sloveniji pomemben mejnik sprejem ustavnih listin v RS v letu 1991. Preambula Ustave RS izhaja iz Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti RS z dne 25. junija 1991, ki v svoji preambuli ugotavlja, da nekdanja SFRJ ni delovala kot pravno urejena država in da so se v njej hudo kršile človekove pravice. Ob upoštevanju tega historičnega dejstva in izhajajoč iz svojega temeljnega poslanstva, postavlja preambula Ustave na prvo mesto svobodno demokratično ustavno ureditev, ki zagotavlja temeljne človekove pravice in svoboščine in ki postavlja v ospredje človekovo dostojanstvo in njegovo duhovno, politično in gospodarsko svobodo.

Izhodišče za temeljno ureditev svobodne demokratične družbe je pojmovanje, da ima človek svojo lastno vrednost in da sta svoboda in enakost trajni temeljni vrednoti državne enotnosti. Zato je temeljna ustavna ureditev tista, ki je povezana z vrednotami. Je nasprotje totalitarne države, ki kot izključna oblast monopolne politične elite odklanja človekovo dostojanstvo, njegove osebnostne pravice, varnost, svobodo in enakost.

Državne oblasti in vsi posamezniki, brez izjem, so dolžni spoštovati pravico do osebnega dostojanstva in varnosti. V tem pogledu je pravica do osebnega dostojanstva in varnosti najprej obrambna pravica pred posegi državne oblasti in posameznikov. Iz narave stvari izhaja, da je država dolžna pravico do osebnega dostojanstva in varnosti zagotavljati tudi sama. V tej njeni nalogi je smisel demokratične pravne države. Predsednik republike dr. Danilo Türk je ravnal v očitnem nasprotju s to ustavno zavezo.

35. člen

Zagotovljena je nedotakljivost človekove telesne in duševne celovitosti, njegove zasebnosti ter osebnostnih pravic.

UDBA (SDV) je ljudi sistematično nadzorovala, poniževala in nadzirala tudi pri njihovih najbolj intimnih dejavnostih. V medsebojno ovajanje je silila celo člane iste družine, zakonske partnerje, sošolce in sodelavce v službi. Leta 1988 je SDV začela z operativno akcijo Ozadje, s katero so sistematično spremljali krog Nove revije, Odbor za človekove pravice itd. Takrat je bilo običajno, da je načelnik SDV osebno in redno poročal predsedniku najvišjega organa ZK in od njega dobival ustna navodila. Tako je ZK navzven govorila o demokratizaciji, njena politična policija pa je uporabila vse posebne metode in sredstva, da bi spremljala in preprečila aktivnosti vseh tistih, ki bi lahko ogrožali oblast ZK.

36. člen

Stanovanje je nedotakljivo.

Nihče ne sme brez odločbe sodišča proti volji stanovalca vstopiti v tuje stanovanje ali v druge tuje prostore, niti jih ne sme preiskovati.

Pri preiskavi ima pravico biti navzoč tisti, čigar stanovanje ali prostori se preiskujejo, ali njegov zastopnik.

Preiskava se sme opraviti samo v navzočnosti dveh prič.

Pod pogoji, ki jih določa zakon, sme uradna oseba brez odločbe sodišča vstopiti v tuje stanovanje ali v tuje prostore in izjemoma brez navzočnosti prič opraviti preiskavo, če je to neogibno potrebno, da lahko neposredno prime storilca kaznivega dejanja ali da se zavarujejo ljudje in premoženje.

UDBA je vstopala v stanovanja in tuje poslovne prostore brez vsakega nadzora in zlorabljala zasebnost stanovanja za prisluškovanje ter vsestransko nadziranje ljudi. Kljub temu, da je takšno prikrito kršenje človekovih pravic težko odkriti, so bili neposredni primeri odkriti pri udbovski obdelavi Edvarda Kocbeka, Viktorja Blažiča, Staneta Kavčiča, v prostorih Ljubljanske nadškofije, v Mikro Adi in v mnogih drugih primerih akcij Udbe proti oporečnikom režima.

37. člen

Zagotovljena je tajnost pisem in drugih občil.

Samo zakon lahko predpiše, da se na podlagi odločbe sodišča za določen čas ne upošteva varstvo tajnosti pisem in drugih občil in nedotakljivost človekove zasebnosti, če je to nujno za uvedbo ali potek kazenskega postopka ali za varnost države.

UDBA je brez sodnih odločb in sistematično nadzorovala pisemske in druge pošiljke. V prostorih pošte Slovenije je vse do padca enopartijskega režima leta 1990 obstajal poseben prostor, kjer so sistematično nadzorovali vsako pisno korespondenco večjega števila slovenskih državljanov.

38. člen

Zagotovljeno je varstvo osebnih podatkov. Prepovedana je uporaba osebnih podatkov v nasprotju z namenom njihovega zbiranja.

Zbiranje, obdelovanje, namen uporabe, nadzor in varstvo tajnosti osebnih podatkov določa zakon.

Vsakdo ima pravico seznaniti se z zbranimi osebnimi podatki, ki se nanašajo nanj, in pravico do sodnega varstva ob njihovi zlorabi.

UDBA je osebne podatke ljudi sistematično zbirala, jih prirejala in zlorabljala za njihovo osebno diskreditacijo v javnosti po načelu "najprej diskreditacija, potem likvidacija, po potrebi tudi fizična...". O uporabi te metode je neposredno z omenjanjem posamičnih primerov govoril g. Ertl na tajnem sestanku vodstva Udbe in drugih represivnih organov s predsednikom CK ZKS Milanom Kučanom aprila 1988 v Tacnu (priloga št. 6).

39. člen

Zagotovljena je svoboda izražanja misli, govora in javnega nastopanja, tiska in drugih oblik javnega obveščanja in izražanja. Vsakdo lahko svobodno zbira, sprejema in širi vesti in mnenja.

Vsakdo ima pravico dobiti informacijo javnega značaja, za katero ima v zakonu utemeljen pravni interes, razen v primerih, ki jih določa zakon.

UDBA je pod vodstvom Tomaža Ertla izvajala grobe posege v svobodo govora in tiska, kar je vodilo do zaplemb posameznih tiskovin prek tožilstva ali do grobih pritiskov na urednike. Konkretni primeri so opisani v knjigi Temna stran meseca. O uporabi te metode je neposredno z omenjanjem posamičnih primerov govoril g. Ertl na tajnem sestanku vodstva Udbe in drugih represivnih organov s predsednikom CK ZKS Milanom Kučanom aprila 1988 v Tacnu. Odlikovanje osebi, ki je neposredno odgovorna za preprečevanje svobode izražanja, je zavržno dejanje povečevanja totalitarizma.

41. člen

Izpovedovanje vere in drugih opredelitev v zasebnem in javnem življenju je svobodno.

Nihče se ni dolžan opredeliti glede svojega verskega ali drugega prepričanja.

Starši imajo pravico, da v skladu s svojim prepričanjem zagotavljajo svojim otrokom versko in moralno vzgojo. Usmerjanje otrok glede verske in moralne vzgoje mora biti v skladu z otrokovo starostjo in zrelostjo ter z njegovo svobodo vesti, verske in druge opredelitve ali prepričanja.

UDBA je sistematično spremljala in beležila vsako obliko izpovedovanja vere ljudi in jih delila na tej osnovi. Staršem je bila ovirana in v številnih primerih celo grobo kratena pravica do vzgoje otrok skladno s svojimi vrednotami. Udba je v uradne preverke desetisočev beležila njihovo versko opredelitev in s tem posameznikom preprečevala zasedbo odgovornih mest v gospodarstvu in javnih zavodih. Številni konkretni dokazi teh množičnih kršitev so zbrani v publikaciji: Milko Mikola, Religija, Cerkev in šola v dokumentih občinskih komitejev ZKS Zgodovinskega arhiva Celje, 1. in 2. del, Celje 2003.

42. člen

Zagotovljena je pravica do mirnega zbiranja in do javnih zborovanj.

Vsakdo ima pravico, da se svobodno združuje z drugimi.

Zakonske omejitve teh pravic so dopustne, če to zahteva varnost države ali javna varnost ter varstvo pred širjenjem nalezljivih bolezni.

Poklicni pripadniki obrambnih sil in policije ne morejo biti člani političnih strank.

UDBA je velik del aktivnosti uperila v preprečevanje vseh oblik mirnih organiziranih protestov, g. Tomaž Ertl pa v dokumentih z očitnim posmehom za mirne demokratične proteste ljudi uporablja izraz "nekakšna poulična demokracija". Dejstvo, da njegovi politični zagovorniki, med njimi aktualna ministrica za notranje zadeve Katarina Kresal, ta izraz z istim zaničujočim kontekstom uporabljajo še danes – kljub temu, da gre za eno temeljnih človekovih pravic, zapisanih v Ustavi Republike Slovenije - pritrjuje izjavi predsednika republike, da je bila podelitev odlikovanja bivšemu šefu UDBE dejansko preiščeno in na ideologiji utemeljeno dejanje. Obstajajo tudi nekateri enako zaskrbljujoči indici, ki pričajo o tem, da je aktualna oblast, ki skoraj enodušno podpira podelitev odlikovanja nekdanjemu šefu tajne politične policije, pripravljena s silo preprečevati uresničevanje temeljne ustavne pravice iz 42. člena slovenske ustave. Saj ravno v času najhujše gospodarske krize ministrstvo za notranje zadeve pod vodstvom Katarine Kresal kupuje vodni top, ki se lahko uporablja za posredovanje proti stavkajočim delavcem ali protestnikom proti vladi.

Junija leta 1984 je takratni sekretar za notranje zadeve Tomaž Ertl predpisal tajni Priročnik za delo milice na področju varstva ustavne ureditve. Vsebina priročnika predstavlja srhljiv poskus popolne pretvorbe milice (policije), po definiciji organa za vzdrževanje varnosti, javnega reda in miru, v orodje tajne politične policije. Po ugotovitvi Pavleta Čelika (Viri št. 21, str. 27) je bil ta Ertlov priročnik »ideološko bolj nabit kot prejšnji podobni priročnik iz leta 1970« (priloga št. 7).

Služba državne varnosti je bila pod Ertlovim vodstvom osnovno orožje Zveze komunistov Slovenije za boj proti zametkom politične opozicije enopartijskemu režimu. Na seji predsedstva SRS 16.2.1988 je g. Ertl dejal: »Poudaril je, da organi za notranje zadeve, še posebej služba državne varnosti, posvečajo vso pozornost nekaterim pojavom znotraj alternativnih gibanj. Med organizatorji se pojavljajo celo razmišljanja o formiranju politične opozicije.« (priloga št. 8)

Odlikovanec predsednika republike Tomaž Ertl se je pred politiki rad pohvalil z represivnimi ukrepi zoper politične oporečnike. Teden dni po tajnem sestanku vrha slovenske represije s predsednikom CK ZKS Milanom Kučanom v Tacnu je tudi na 16. seji Sveta SR Slovenije za varstvo ustavne ureditve, 22.4.1988 nastopil z enako samohvalo: »Opozoril je, da je bilo v SR Sloveniji v zadnjem času več ovadb kot v ostalih republikah in pokrajinah.« (priloga št. 9)

Ustavno sodišče je v svoji odločbi (OdlUS VII, 98, Ur. l. RS, št.13/98, Up- 301/96) zavzelo v obrazložitvi stališče, ki se glasi:

"Zaradi bridkih zgodovinskih izkušenj slovenske družbe iz obdobja bivšega komunističnega totalitarnega sistema je v zgodovinsko poslanstvo slovenske ustave vgrajen tudi njen temeljni cilj, preprečiti vsakršen poskus ponovne vzpostavitve totalitarnega sistema. Pravica do svobodnega združevanja sodi v sklop tistih temeljnih ustavnih vrednot, ki jih je treba posebej spoštovati in dosledno zagotavljati njihovo resnično udejanjanje. To je toliko bolj pomembno, ker je komunistični režim po prevzemu oblasti od leta 1945 naprej na ustavni ravni in tudi z zakonsko ureditvijo navidezno zagotavljal svobodo združevanja vključno z ustanavljanjem in delovanjem političnih strank, v resničnem življenju pa so takratne komunistične oblasti delovanje opozicijskih političnih strank na vse možne načine z represivnimi ukrepi popolnoma zatrle in jih dejansko izločile iz političnega življenja... Onemogočanje in zatrtje opozicije ni bilo samo v neskladju s tedanjo ustavo, ampak tudi izrecno protizakonito in je pomenilo trajno hudo kršitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin."

49. člen

Zagotovljena je svoboda dela.

Vsakdo prosto izbira zaposlitev.

Vsakomur je pod enakimi pogoji dostopno vsako delovno mesto.

Prisilno delo je prepovedano.

UDBA je ljudem omejevala dostop do dela, nekaterim ga je celo trajno onemogočala. Eden od številnih primerov je dr. Jože Pučnik, ki po vrnitvi iz zapora ni mogel dobiti dela, zato je bil prisiljen oditi v tujino, kjer je moral še enkrat končati univerzo, kajti Udba je onemogočila, da bi dobil sicer opravljeno diplomo Ljubljanske univerze. Znani in dokumentirani pa so tudi številni drugi primeri. Udba je v uradnih preverkah navajala posameznikovo versko ali politično opredeljenost kot izločitvena kriterija pri pridobitvi zaposlitve. Hkrati pa so bili aktivni pripadniki Udbe in njihovi tajni sodelavci privilegirani ne samo pri zaposlitvah, ampak tudi pri kandidiranjih za najvišje funkcije v takrat edini dovoljeni stranki, torej ZKS. Ta praksa se je ohranila vse do konca enopartijskega režima, na kandidatnih listah 11. Kongresa ZKS, ki je potekal 22-23.12.1989 v Ljubljani, najdemo številne aktivne in bivše funkcionarje Udbe, pa tudi njihove sodelavce ter kot kandidata za najvišji organ ZKS tudi odlikovanca Tomaža Ertla (priloga št.10).

59. člen

Zagotovljena je svoboda znanstvenega in umetniškega ustvarjanja.

UDBA je na univerzah in drugih institucijah s področja znanosti ter izobraževanja izvajala čistke na osnovi podatkov, pridobljenih s pomočjo prisluškovanja, na osnovi podtikanj in drugih grobih kršitev človekovih pravic ter svoboščin. Preprečevala je svoboden vnos literature v državo ter šikanirala literarne in druge umetniške ustvarjalce, ki so bili kritični do enopartijskega režima. UDBA je tudi sistematično preprečevala nekaterim oporečnikom dostop do njim primernih zaposlitev in članstev v stanovskih organizacijah. Konkretni primeri so opisani v knjigi Temna stran meseca – kratka zgodovina totalitarizma v Sloveniji 1945 – 1990, Nova revija 1998.

63. člen

Protiustavno je vsakršno spodbujanje k narodni, rasni, verski ali drugi neenakopravnosti ter razpihovanje narodnega, rasnega, verskega ali drugega sovraštva in nestrpnosti.

Protiustavno je vsakršno spodbujanje k nasilju in vojni.

UDBA je na osnovi doktrine razrednega boja načrtno vzpodbujala nezaupanje, ovaduštvo in sovraštvo med ljudmi in narodi, to zadnje je skušala inicirati in krepiti celo s terorističnimi dejanji. G. Tomaž Ertl je v času neposrednega vodenja Udbe leta 1979 (sekretar RSNZ je bil takrat Janez Zemljarič) na podlagi političnih usmeritev organiziral in vodil mednarodno teroristično akcijo nastavitve bombe v muzeju v Velikovcu v sosednji Avstriji, ki je po razkritju in predčasni eksploziji bombe prerasla v velik meddržavni škandal. Uslužbenec slovenske Udbe, ki sta ga Ertl in Zemljarič poslala podstaviti bombo, je bil po obsodbi na avstrijskem sodišču in zamenjavi ponovno zaposlen v slovenski Udbi. (priloga št. 11).

Posebej zaskrbljuje dejstvo, da nekdanje organizatorje mednarodnih terorističnih akcij, ki za svoja dejanja niso nikoli odgovarjali, danes povečujejo, odlikujejo in postavljajo za vzornike in celo mentorje posameznikom, ki opravljajo odgovorne naloge v izvršni oblasti v Republiki Sloveniji. V javnih občilih smo tako zasledili, da se je posebnega srečanja z enim od neposredno odgovornih za mednarodno teroristično akcijo Janezom Zemljaričem konec leta 2009 udeležilo

več ministrov aktualne slovenske vlade, kar vzbuja resne sume o neposrednih povezavah aktualne vlade z vplivnimi udobomafijskimi krogi. (priloga št. 12)

104. člen

Pred nastopom funkcije izreče predsednik republike pred državnim zborom naslednjo prisego:

"Prisegam, da bom spoštoval(a) ustavni red, da bom ravnal(a) po svoji vesti in z vsemi svojimi močmi deloval(a) za blaginjo Slovenije."

Odlikovanje bivšega šefa udbe je očitna kršitev prisega predsednika države, kot jo določa Ustava Republike Slovenije. Je zanikanje pravnega reda, ki temelji na civilizacijskih in evropskih vrednotah, hkrati pa z vnašanjem razdora med ljudi s takšnimi dejanji to ni ravnanje v korist blaginje Slovenije.

Kazenski zakonik (Ur. L. RS 55/08, 39/09) že na začetku poglavja "Kazniva dejanja zoper suverenost Republike Slovenije in njeno demokratično ustavno ureditev" določa kaznivo dejanje veleizdaje. Kazenski zakonik v istem poglavju določa tudi kaznivo dejanje napada na neodvisnost države:

"Državljan Republike Slovenije, ki poskuša spraviti Republiko Slovenijo v podrejenost ali odvisnost nasproti drugi državi, se kaznuje z zaporom od enega do desetih let." (350. člen) ter kaznivo dejanje sabotaje:

(1) "Kdor, zato da bi ogrozil ustavno ureditev ali varnost Republike Slovenije, prikrito, zahrbtno ali na drug podoben način povzroči pri opravljanju svoje delovne obveznosti veliko škodo državnemu organu ali organizaciji, v kateri dela, ali drugemu državnemu organu ali organizaciji, se kaznuje z zaporom od enega do desetih let." (357. člen, prvi odstavek).

Odlikovanje bivšega šefa Udbe je hkrati tudi očitna kršitev zakona, pri čemer je nujno upoštevati pravni red države v celoti in torej brati določila zakona o odlikovanjih (zlasti 3. odstavek 7. člena) povezano s kazenskim zakonikom. Kazenski zakonik Republike Slovenije namreč nedvoumno opredeljuje kaznivo dejanja veleizdaje (348. člen), kaznivo dejanje napada na neodvisnost države (350. člen) ter kaznivo dejanje sabotaje (357. člen). G. Ertl je v intervjuju v tedniku Mladina (priloga št. 12a) nedvoumno povedal, da je kot republiški sekretar za notranje zadeve natančno vedel, kaj se dogaja v Sloveniji in da je imel svoje vire tudi v Beogradu. To pomeni, da je bil očitno seznanjen z načrti JLA, da od 15. do 17. maja 1990 razoroži Slovenijo in njeno TO, vendar te informacije ni posredoval niti Predsedstvu Republike Slovenije niti novemu vodstvu Skupščine RS niti svojemu nasledniku na mestu republiškega sekretarja za notranje zadeve. Pravzaprav se g. Ertl primopredaje poslov zaradi tega, da ne bi bil povprašan po teh informacijah, ni niti udeležil.

Zadržanje tako usodne informacije, kot je informacija o razorožitvi obrambnih sil Slovenije in opustitev službene dolžnosti primopredaje poslov v razmerah, ko se je načrtno razoroževalo Slovenijo zato, da bi se jo lažje okupiralo z vojaško silo, pomeni očitno storitev kaznivega dejanja veleizdaje s pomočjo (prav tako kaznivega dejanja) sabotaje in hkrati kaznivo dejanje napada na neodvisnost države. Morebitno izgovarjanje v smislu, da samostojna Republika Slovenija takrat še ni bila formalno razglašena in da torej storjena dejanja zato ne predstavljajo kaznivo dejanje zoper Slovenijo, postane brezpredmetno zaradi same zakonske osnove za podelitev predsednikovega odlikovanja. Zakon o odlikovanjih Republike Slovenije (Ur. L. RS

69/04) namreč v tretjem odstavku 7. člena izrecno določa, da se srebrni red za zasluge podeljuje za “ izjemno delo in zasluge pri varnosti, obrambi in zaščiti Republike Slovenije....”. Te zasluge naj bi si g. Ertl prislužil z vodenje akcije Sever, ki pa je potekala 1. decembra 1989, torej več kot šest mesecev pred razorožitvijo TO. Predsednik republike se je očitno (pravilno) postavil na stališče, da je Slovenija kot država v nekaterih bistvenih elementih obstajala že pred majem 1990, saj srebrni red podeljuje za njeno varnost in obrambo decembra 1989. S tem pa je v povsem jasnem časovni in pravni kontekst postavil tudi dejanje veleizdaje svojega odlikovanca, ki jo je zagrešil maja 1990.

Nedoumljivo je, da je predsednik republike dr. Danilo Türk za “ izjemno delo in zasluge pri varnosti, obrambi in zaščiti Republike Slovenije....” odlikoval nekdanjega političnega funkcionarja in šefa tajne politične policije, ki pristojnih ni obvestil o nameravani razorožitvi slovenske TO in ki je s tem dejansko neposredno ogrozil varnost, obrambo in zaščito Republike Slovenije. Zaradi tega dejanja in posledično nezadostne oborožitve slovenske TO ob začetku agresije na Slovenijo junija 1991 so bila ogrožena in žal tudi izgubljena dragocena človeška življenja.

Tega dejanja veleizdaje ni mogoče opravičiti niti s stališči starega političnega vodstva Slovenije, ki je odločno nasprotovalo osamosvojitvi. Tako je predsednik predsedstva SRS dr. Janez Stanovnik aprila 1989 v intervjuju za Pobjedo izjavil: »Zame bi bila odcepitev Slovenije samomor«. (priloga št. 13) V času, ko je JLA razoroževala Slovensko TO, torej sredi maja 1990, je namreč že nastopilo mandat novo, na demokratičnih volitvah izvoljeno predsedstvo republike, ki je imelo po takratni republiški ustavi ključne pristojnosti nad slovensko TO. Kljub temu, da je do izvolitve nove vlade g. Ertl opravljal funkcijo sekretarja RSNZ s polnimi pooblastili, ki jih je med drugim uporabljal za uničevanje arhivov, novega predsedstva RS ni obvestil o načrtovani razorožitvi TO. Predsedstvo RS je namreč v svojem poročilu o razorožitvi TO, ki ga je junija 1990 obravnavala skupščina RS zapisalo, da o razorožitvi TO ni bilo predhodno obveščeno.

Motivi za veleizdajo se nakazujejo tudi v izjavah g. Ertla na sestankih republiških sekretarjev za notranje zadeve, ki se jih je vse do aprila 1990 udeleževal v Beogradu. Ponekod je pozival šefe represivnih organov iz drugih republik bivše države, da skupaj "opravijo" z opozicijo. Tako je na sestanku 17. januarja 1989 izjavil:

»Mislim da se je končalo eno obdobje našega razvoja. Nastajajo nove sile, novi odnosi, Zveza komunistov, pa tudi druge socialistične sile in naše službe, jaz mislim da so zmedene. V tej konfuziji ne ve se kaj bi in kako bi – z ljudmi, ki so bili do včeraj v obdelavi (in še danes so v obdelavi) se moramo danes pogovarjati kot z neko silo.... Mi lahko, imamo tudi argumente za kazensko preganjanje, ampak na tožilstvu ne sprejemajo ... Mi kazensko prijavo, a tožilstvo – ni to kazensko dejanje. Jaz sem prejšnji teden bil v skupščini 12 ur – zaslišujejo me kot zadnjo barabo z ulice! A tam sedijo komunisti, molčijo in čakajo. Na zasedanju CK se govori o političnem in ne vem kakšnih procesih. Da ni ta proces šel skupaj z armado (misli na JBTZ), niti mene in mnogih v tem sekretariatu ne bi bilo več **Če ne bomo sedaj opravili znotraj, posamezne skupine, odbore, zveze – kaj bo potem? Potem, tovariši, tu ni možnosti za nas... jaz ne mislim, da nas bodo samo upokojili, nas bodo zapirali in pobili ...**« (priloga št. 14)

23. marca 1990 je temu dodal: “Mi smo popustil zamašek na flaši in zelo nam je žal, kdo ga bo sedaj tlačil nazaj ne vem. Nam demokracijo sedaj urejata Bavčar in Janša in vemo v kakšnem položaju so sedaj organi za notranje zadeve.” (priloga št. 15)

JLA je v Ertlu videla trdnega zaveznika, kar poleg uradne dokumentacije izpričujejo tudi izjave njegovih sodobnikov. Nekdanji predsednik predsedstva SFRJ Raif Dizdarević je v knjigi *Od smrti Tita do smrti Jugoslavije o Ertlu* zapisal: "Kadijević mi je dejal, da je sodelovanje med poveljstvom JLA v Ljubljani in Slovensko Državno varnostjo odlično. Posebej je pohvalil angažiranje ministra Tomaža Ertla.« (priloga št. 16)

III.

G. Tomaž Ertl je bil še pred imenovanjem za republiškega sekretarja za notranje zadeve (RSNZ) funkcionar tajne politične policije totalitarnega režima imenovana UDBA (oziroma njenega slovenskega dela: SDV - Službe državne varnosti), ki je delovala v sestavi RSNZ. Tajna politična policija UDBA, ki je pod vodstvom g. Tomaža Ertla delovala na ozemlju Republike Slovenije in v tujini, se v svojem bistvu ni prav nič razlikovala od tajnih služb totalitarnega režima v obdobju pred padcem Berlinskega zidu, kot so bile Stasi, NKVD ali Securitate. Bila je ključni instrument terorja represivne oblasti in abstraktno "kršenje človekovih pravic" je mnogo premalo za označevanje njene prave narave, na kar so odločno opozorili številni strokovnjaki s področja varovanja človekovih pravic in ustavnega prava ter organizacije civilne družbe.

UDBA je zasledovala, prisluškovala in vohunila za svojimi lastnimi državljani v imenu ideološke pravovernosti ter jih zapirala, mučila in ubijala. Bila pa je tudi dobro organizirana gospodarska kriminalna združba, povezana z mednarodnimi kriminalnimi združbami, ki je tihotapila cigarete, alkohol, heroin, zlato, denar in orožje, ustanovljala je bančne pralnice, za denar je urila tuje teroriste vseh barv in prepričanj. Bila je zločinska organizacija, ki je skrivala mednarodne kriminalce pred Interpolom. O tem pričajo knjige, spomini in objavljeni dokumenti. In kot takšno jo ima zapisano v spominu evropska humanistična zgodovina, na kar so v skupni izjavi Zbora za Republiko posebej opozorili številni najuglednejši akademiki in strokovnjaki za ustavno pravo. (priloga št. 17)

Zločinski in teroristični značaj tajnih služb je nesporno zgodovinsko dejstvo, ki je, skupaj z zlorabami pravosodja v politične namene, že doživelo svojo obsodbo tudi v nekaterih odločbah Ustavnega sodišča Republike Slovenije. Totalitarne režime - vključno z njihovimi tajnimi policijami kot ključnimi organi terorja in sistematičnega kršenja človekovih pravic - sta s posebnimi resolucijami kot zločinske opredelila tudi Evropski parlament in Svet Evrope, v obeh primerih tudi s podporo delegacij oziroma poslancev iz Slovenije. Odlikovanje g. Tomažu Ertlu, ki je za vse, kar je počela tajna politična policija z njegovim sodelovanjem, z njegovo vednostjo oziroma pod njegovim vodstvom, v celoti odgovoren, je torej naravnost v posmeh prizadevanjem celotne mednarodne skupnosti za spoštovanje načel demokratične pravne države in še posebej doslednega spoštovanja človekovih pravic.

IV.

Odgovornost g. Tomaža Ertla za sistematične kršitve človekovih pravic je neposredna in subjektivna. V obrambo "pridobitev revolucije" je še celo v času Slovenske pomladi leta 1988 osebno predlagal in zagovarjal represivne ukrepe zoper svobodo političnega izražanja in političnega združevanja. Dokumentiran je njegov nastop na razvpitem sestanku v Tacnu 15. aprila 1988, kjer se je zbral vrh slovenskih represivnih organov in kjer je gospod Ertl kot republiški sekretar za notranje zadeve govoril o "negativnih tendencah, ki ogrožajo ustavno ureditev v Jugoslaviji in pridobitve revolucije, zaradi česar bi bilo potrebno iti v energično akcijo,

da se ta negativni trend prepreči, ne glede na posledice, ki takim ukrepom sledijo". Nadalje je g. Tomaž Ertl posebej obrazložil, da "nima nič proti represiji, kadar je ta smotna in takrat, kadar smo gotovi, da bomo s tem dosegli pozitivne učinke." Še več, kot ključno sporočilo svojega referata je na koncu poudaril: "Postopno bomo morali tudi z več represije, kot smo jo doslej imeli, čeprav trdim, da je bilo v Sloveniji v zadnjem času več kot kjerkoli v Jugoslaviji in čeprav hočejo vsi povedati, da smo ne vem kako liberalni, da bomo morali iti v te postopke, toda mislim, da ne gre tukaj samo za sodne procese, da ima naša služba državne varnosti, pa tudi milica in kriminalistična služba dovolj drugih možnosti, metod dela, s katerimi je treba vsaj najprej poskusiti nekatere stvari dati v red, če to ne gre, potem končno tudi s tistimi skrajnimi ukrepi...".

V.

Vse navedene kršitve človekovih pravic in temeljnih svoboščin so bile mnogokrat javno publicirane, predmet številnih javnih polemik in znanstvenih razprav in so bile torej dr. Danilu Türku brez dvoma znane. Dr. Danilo Türk glede na svojo izobrazbo, poklicno pot in funkcijo, ki jo opravlja, nikakor ne more uveljavljati zagovora, da je dejanje storil iz nevednosti oziroma da je prava neuka oseba. Nepoznavanje osebe, ki ji je podelil odlikovanje, je očitno izključeno tudi glede na nekatere svetovalce predsednika države, ki so poznavalci udbe, njenih metod in strukture ter sistematičnega kršenja človekovih pravic v totalitarnem režimu.

Odločitev o podelitvi odlikovanja je osebna pristojnost predsednika države, ki je tudi podpisan pod ukaz o odlikovanju. Odgovornost za sporno odločitev o nagrajevanju vodje tajne politične policije totalitarnega režima UDBA je brez dvoma osebna odgovornost predsednika države, ki je torej povsem subjektivna in nikakor ne gre le za objektivno odgovornost funkcionarja. To izrecno potrjuje tudi izjava predsednika republike, da je odlikovanje podelil "po tehtnem premisleku" ter dejstvo, da kljub drugačnim navedbam v javnosti pristojni organ policijske veteranske organizacije Sever ni nikoli sprejel predloga za podelitev odlikovanja Ertlu.

VI.

Predsednik države dr. Danilo Türk je ob nastopu funkcije izrekel prisego, ki je določena v 104. členu Ustave Republike Slovenije:

"Prisegam, da bom spoštoval ustavni red, da bom ravnal po svoji vesti in z vsemi svojimi močmi deloval za blaginjo Slovenije."

Sestavni del ustavnega reda v širšem smislu so določila ustave in ustavnih zakonov, pa tudi vsebina odločb ustavnega sodišča. Temelj ustavnega reda Republike Slovenije predstavlja dosledno spoštovanje človekovih pravic. To izhaja že iz Temeljne ustavne listine ter preambule in uvodnega dela Ustave Republike Slovenije. Področje varovanja človekovih pravic in svoboščin pa je urejeno v prvem poglavju Ustave Republike Slovenije, kar ni naključno, saj je ustavodajalec prav dosledno spoštovanje človekovih pravic želel postaviti kot izhodišče in temelj celotne ustavne ureditve in ustavnega reda. To je še posebej poudaril z vključitvijo 15. člena ustave, ki ne dovoljuje nobenega omejevanja temeljnih človekovih pravic in svoboščin izven ustavnih okvirov, niti z izgovarjanjem na samo ustavo. Dosledno spoštovanje varovanja človekovih pravic in svoboščin na ustavno pravni ravni zahteva brezpogojno vnaprejšnje vrednostno zavračanje vsega, kar predstavlja kršitev človekovih pravic in svoboščin, in sicer tako na konkretni kot na simbolni ravni. Prav pri vzpostavljanju zaupanja v institucije države ter ustavni red je simbolna raven velikokrat vsaj tako pomembna kot konkretna.

VII.

Podelitev odlikovanja predsednika države bivšemu vodji tajne politične policije UDBA je povzročila izjemno veliko škodo državi Sloveniji. Demokratično javnost doma in v tujini je še posebej zbudila v oči simbolnost tega početja, saj je bivši šef Udbe prejel odlikovanje prav v času, ko je ves demokratični svet praznoval 20. obletnico konca totalitarizmov v Evropi in padca Berlinskega zidu. Kongres Evropske Ljudske stranke, najmočnejše politične sile v Evropski Uniji, je celo sprejel posebno resolucijo, s katero je obsodil spornost tega dejanja predsednika Republike Slovenije z vidika varovanja človekovih pravic, vključno s spoštovanjem pravic žrtev totalitarizma (priloga št. 18). Prav tako so protestirale številne druge institucije, o posmehovanju žrtvam totalitarnega režima, kar objektivno pomeni podelitev odlikovanja bivšemu šefu tajne policije UDBA, pa so pisali tudi nekateri najuglednejši mediji Evrope. Povzročena škoda ugledu Republike Slovenije, pa tudi povzročena neposredna materialna škoda zaradi znižane ravni zaupanja v spoštovanje evropskih demokratičnih standardov v Sloveniji s strani potencialnih partnerjev, je torej velika, huda, očitna in jo je mogoče v celoti popraviti le tako, da ustavno sodišče predsednika republike dr. Danila Türka razreši s funkcije.

Podelitev odlikovanja bivšega šefa Udbe je povzročila veliko škodo tudi v Sloveniji, saj je zasejala hude dvome v temeljne ustavne vrednote. Bistveno se je zmanjšalo tudi zaupanje v institucije države. Predsednik republike bi po ustavi moral delovati kot predsednik vseh državljanov in državljanov, njegovo dejanje pa pomeni politično zanikanje vrednote domoljubja in dela mnogih tisočev, ki so državo Slovenijo soustvarjali, ter bili v času odlikovančevega načelovanja Udbi neposredno žrtve nadzora in aktivnosti nekdanje tajne politične policije.

VIII.

Za presojo osebne odgovornosti predsednika republike je bistveno, da je navedene kršitve ustave in zakonov pri opravljanju svoje funkcije storil premišljeno. Prav dr. Danilo Türk sam je namreč po javnih protestih s strani civilne družbe večkrat javno izrecno poudaril, da je bivšemu šefu Udbe g. Tomažu Ertlu podelil odlikovanje "po tehtnem premisleku". S tem je nedvoumno poudaril, da do podelitve odlikovanja bivšemu šefu udbe ni prišlo bodisi zaradi nevednosti ali nepoznavanja prava in zgodovinskih dejstev, pač pa je do očitne kršitve ustave in zakona s strani predsednika republike prišlo po njegovem tehtnem premisleku. To pa pomeni, da sta bili ustava in zakon kršeni zavestno in premišljeno in prav ta izjava predsednika države posebej poudarja protiustavnost in nezakonitost ter grobo vrednostno zanikanje ustavne ureditve in zakonov oziroma pravnega reda, ki jih je dr. Danilo Türk storil s podelitvijo odlikovanja bivšemu šefu Udbe. Iz te izjave očitno sledi tudi, da je bil prav tako plod "tehtnega premisleka" čas podelitve odlikovanja bivšemu šefu udbe in sicer prav obdobje ob dvajseti obletnici padca Berlinskega zidu. Torej je bila tudi izjemno velika politična škoda ugledu države Slovenije storjena načrtno - s "tehtnim premislekom", kar dodatno dokazuje utemeljenost obtožbe predsednika države dr. Danila Türka pred ustavnim sodiščem zaradi kršitve ustave in zakona.

V javnosti obstaja močan sum o dodatnih vplivih na odločitev predsednika republike. Njegova trditev, da je do podelitve odlikovanja prišlo na podlagi predloga policijske veteranske organizacije Sever se je izkazala za neresnično, saj pristojni organ Severja o tej zadevi pred podelitvijo odlikovanja sploh ni odločal. Predsednik republike se je posvetoval zgolj s posamezniki iz te organizacije, večinoma tistimi, ki so očitno tudi sami sebe predlagali za

odlikovanje. V letih 1988, 1989 in 1990 je potekala javna in skupščinska preiskava o vplivu in odgovornosti nosilcev takratnih političnih funkcij na aretacijo četverice, ki je bila julija leta 1988 obsojena pred vojaškim sodiščem v Ljubljani. Najvišji funkcionarji takratnega režima Milan Kučan, predsednik CK ZKS, dr. Janez Stanovnik, predsednik predsedstva SRS in Miran Potrč, predsednik skupščine SRS so javno zatrjevali, da niso bili seznanjeni z načrti Udbe za aretacijo četverice in da na postopek niso imeli nobenega vpliva. Dokazovali so, da o nameravanih aretacijah niso prejeli nobene predhodne informacije. Udba je pod vodstvom odlikovanca Ertla pripravljala posebne opomnike za zaslišanja posameznih funkcionarjev pred skupščinsko komisijo, s katerimi je navajala zaslišane k lažnemu pričanju (dokumenti so objavljeni v knjigi Sedem let pozneje, izdala založba Karantanija 1995). Sum vpletenosti nosilcev takratnih funkcij je v mandatu 1992 – 1996 preiskovala tudi Puklova preiskovalna komisija. Na zaslišanju pred to komisijo je pričal Milan Kučan pod prisego 11.12.1995 izjavila naslednje:

»Kar zadeva odgovornost, bi rad povedal dve stvari. Prvič, nisem odgovoren za aretacijo četverice, nisem odgovoren za proces proti njim.« (priloga št. 19)

Iz CK ZKS, ki ga je vodil g. Milan Kučan, so skupščini SRS 14. julija 1989 poslali uraden dopis, v katerem so zapisali:

»Na CK ZKS nimamo niti uradnih niti neuradnih zaznamkov komuniciranja z RSNZ oziroma SDV v zvezi s tajno preiskavo v Mikro Adi, ker takšnih komunikacij z RSNZ in SDV niti v tej zadevi niti sicer na Centralnem komiteju Zveze komunistov Slovenije nismo imeli.« (priloga št. 20)

Kasneje se je v različnih arhivih našlo preko 30 posebnih poročil, ki jih je SDV pripravljala za Stanovnika, Kučana, Potrča in Marinca v času pred aretacijo četverice (pred nočjo med 30. in 31. majem 1988) in po njej in ki so jih vpleteni ves čas dela obeh parlamentarnih preiskovalnih komisij vztrajno tajili. Del teh dokumentov je objavljen v knjigi Osem let pozneje.

Da se aretacije političnih oporečnikov pripravljajo na najvišjih mestih, je mogoče sklepati iz različnih uradnih zapisov najvišjih državnih in političnih organov ter magnetogramov tajnih partijskoudbovskih srečanj v prvih mesecih leta 1988.

V magnetogramu z navodili Milana Kučana in Tomaža Ertla slovenski tajni policijski in celotnemu policijskemu represivnemu aparatu z dne 15.4.1988, torej nekaj tednov pred aretacijami in procesom proti četverici najdemo tudi naslednjo napoved odlikovanca Ertla:

»Zaznavamo nekatere špice, ki le preveč štrlijo in, ki motijo ta mir v slovenskem in Jugoslovanskem prostoru. Postopoma bomo morali tudi z več represije, kot smo jo imeli doslej, čeprav trdim, da jo je bilo v Sloveniji v zadnjem času več kot kjerkoli v Jugoslaviji...«

Teden dni pozneje, 22. aprila 1988 pa je desna roka odlikovanca Ertla, operativni šef SDV v Sloveniji Eržen na seji Sveta SRS za varstvo ustavne ureditve, na kateri je sodeloval tudi odlikovanec Ertl, dejal: »SDV sistematično spremlja aktivnost sovražnega in protisamoupravnega delovanja v Sloveniji. Na osnovi stališč in sklepov Predsedstva SFRJ je SDV pripravila v letu 1986 poseben akcijski program, osredotočen na osrednja oporišča tega delovanja. Ta program je SDV v marcu 1988 ponovno ažurirala....« (priloga št. 21)

Predsednik predsedstva SFRJ v letih 1988 in 1989 Raif Dizdarević je v knjigi Od smrti Tita do smrti Jugoslavije (Sarajevo, 1999) zapisal:

»Zanimiv je tudi podatek, ki ga je na tem sestanku (26. maja 1988) navedel Janez Stanovnik. Slovenska policija je izvedla tajno preiskavo pri nekem državljanu in ugotovila, da poseduje stenogram Kučanove razprave in en vojaški dokument, ki je vojna tajna. Ni navedel, kdo je ta oseba, vendar se je čez nekaj dni izkazalo, da gre za preiskavo v Mikro Adi, kjer je delal Janez Janša in da je to najdeno pri njem.«

»Nekaj dni kasneje, 30. maja 1988 me je Kadrijević obvestil, da je Državna varnost Slovenije aretirala Janeza Janšo. Zahteval sem, da se takoj obvesti Dolanca in Kučana. Odgovoril mi je, da sta oba že v toku – redno jih je obveščal slovenski sekretar za notranje zadeve Tomaž Ertl. .. Dolanc mi je kasneje, kolikor se spomnim, rekel, da ga je o aretaciji Janše prvi obvestil Kučan.«

»Ker je kasneje M. Kučan trdil, da je za aretacijo zvedel šele od Kadrijevića, sem to preverjal še enkrat. Iz Državne varnosti zveznega sekretariata za notranje zadeve in Zveznega sekretariata za ljudsko obrambo mi je bilo rečeno, da sta bila že več dni pred aretacijo o pripravah na akcijo slovenske službe Državne varnosti obveščena Kučan in Stanovnik.«

»Kadrijević mi je dejal, da je sodelovanje med poveljstvom JLA v Ljubljani in Slovensko Državno varnostjo odlično. Posebej je pohvalil angažiranje ministra Tomaža Ertla.«

Vse pa ni ostalo le pri pohvalah. Ertl je od Predsedstva SRS za svojo vlogo pri zatiranju demokratičnih in osamosvojitvenih teženj v Sloveniji 10. maja 1989 prejel iz rok dr. Janeza Stanovnika visoko republiško odlikovanje, red republike s srebrnim vencem (danes se podobno odlikovanje imenuje Red republike s srebrnim redom).

Predsednik skupščine SRS Miran Potrč je v posebnem pismu Kučanu, Stanovniku in Marincu leto dni po začetku postopkov proti četverici razkril bistvo strategije slovenskega partijskega vodstva v letu 1989:

»Edina trdna podlaga mora biti tudi opredelitev, da se hkrati enako odločno borimo na dveh frontah (Milošević in njegova koncepcija Jugoslavije ter opozicija v Sloveniji).« (priloga št. 22)
Pri tem so proti slovenski demokratični opoziciji uporabljali mnoge metode dela SDV, ki jih je Vrhovno sodišče RS leta 2002 razglasilo za kriminalne. Kot nasprotnika sta bila opredeljena tako Milošević kot slovenska demokratična opozicija, dočim je bila JLA s svojim političnim programom obrambe socializma in Jugoslavije obravnavana kot potencialni zaveznik.

Izjava dr. Danila Türka o "tehtnem premisleku" v prid odločitve za podelitev odlikovanja bivšemu šefu udbe pomeni očitno javno omalovaževanje ustavnega reda, nezdržljivo s prisego predsednika države. Poleg tega to ni osamljen primer, saj je dr. Danilo Türk med opravljanjem funkcije predsednika republike večkrat dajal izjave, ki so pomenile negacijo ustavnih vrednot in torej očitno omalovaževanje ustavnega reda. Med temi naj omenimo izjave o tragičnih žrtvah političnega genocida – med žrtvami so bile dokazano tudi mnoge ženske – v Hudi jami kot "drugorazredni temi", ter njegovo kasnejše za predsedniško funkcijo nedostojno prevračanje odgovornosti za to neevropsko izjavo na medije oziroma na "medijsko zlorabljanje te teme". S tem je bilo nedvoumno izraženo zanikanje človekovih pravic, ki so temelj slovenske ustave, saj se doslednost spoštovanja človekovih pravic začne pri spoštovanju pravic tistih, ki se niti braniti ne morejo več, kar jim je bila protipravno odvzeta tudi najbolj temeljna od vseh človekovih pravic – pravica do življenja.

Pravno relevantna je tudi odločitev predsednika republike proti podpisu ukaza o postavitvi veleposlanikov, med katerimi so bili dokazano ljudje, ki so veliko pripomogli k osamosvojitvi Slovenije in ki so izpolnjevali vse pogoje za veleposlaniška mesta. Pri njih ni bilo »tehtnega premisleka«, medtem ko se je ta zgodil kmalu zatem, ko je predsednik podelil odlikovanje bivšemu šefu Udbe, ki je tiste, ki so pripravljali izhodišča za nastanek demokratične države ter njeno osamosvojitve, ves čas nadzoroval, oviral ter jim sistematično in grobo kršil človekove pravice.

Prav tako pravno pomembno - in z vidika spoštovanja ustavnih vrednot enako simbolno - je dejstvo, da je "po tehtnem premisleku" bilo podeljeno odlikovanje bivšemu sekretarju za notranje zadeve, ki je v času osamosvojitve ogrozil varnost države, medtem ko vse do smrti kljub pravočasnim predlogom ni prejel odlikovanja nekdanji veleposlanik dr. Štefana Falež, ki je imel namreč izjemne zasluge za to, da je prav Vatikan med prvimi priznal Slovenijo. Pri tem pa je imel predsednik republike predlog za odlikovanje dr. Štefana Faleža na mizi že vse od začetka mandata, torej več let, medtem ko uradnega predloga upravnega odbora združenja Sever za podelitev odlikovanja Erlu sploh ni prejel, ker takšnega sklepa ta organ ni nikoli sprejel. Predsednik republike je z izjavami, da je bilo odlikovanje podeljeno na predlog združenja Sever (tega lahko zastopa le po statutu pristojni organ) dodatno zavajal javnost.

IX.

Predsednik republike dr. Danilo Turk je z visokim državnim odlikovanjem nagradil bivšega šefa tajne politične policije Tomaža Ertla. Gre za osebo, ki je dokazano:

- **odgovorna za mednarodne teroristične aktivnosti, s katerimi so se ogrožala nedolžna človeška življenja**
- **odgovorna za množične kršitve človekovih pravic in temeljnih političnih svoboščin, ki jih varuje 2 poglavje Ustave RS**
- **odgovorna za veleizdajo, ker pristojnim organom ni posredovala informacij o razorožitvi TO**
- **odgovorna za uničenja velikega dela slovenske kulturne in nacionalne dediščine v obliki arhivskih zapisov**
- **odgovorna za ogrožanja procesov demokratizacije in osamosvojitve, saj je odredila represivne ukrepe zoper njene nosilce ter pozivala predstavnike jugoslovanskih represivnih organov, naj ukrepajo za zatrtje porajajočih se demokratičnih procesov**

Na osnovi vsega naštetega je očitno, da je podelitev odlikovanja g. Tomažu Ertlu, nekdanjemu vodji tajne politične policije, groba kršitev ustavnega reda in neposredna kršitev večine členov 2. poglavja Ustave RS ter hujša kršitev zakona. Prav tako je očitna politična in materialna škoda zaradi negativne simbolike te podelitve prav ob dvajseti obletnici konca totalitarizmov v Evropi. Nesporna je objektivna vzročna zveza med funkcijo, dejanjem in posledicami – torej škodo, povzročeno doma in v tujini. Prav tako pa je očitna tudi osebna odgovornost, zato so izpolnjeni vsi formalni ustavno pravni pogoji za sprejem predloga za obtožbo predsednika države pred Ustavnim sodiščem Republike Slovenije in njegovo razrešitev s funkcije predsednika države.

Priloženo gradivo:

Priloga 1: Ukaz o podelitvi odlikovanja g. Tomažu Ertlu, Uradni list Republike Slovenije številka 96/2009

Priloga 2: Sodba Vrhovnega sodišča Republike Slovenije št. Ips 187/98 z dne 23. maj 2002

Priloga 3: Resolucija Evropskega parlamenta o evropski zavesti in totalitarizmu, 2. april 2009

Priloga 4: Resolucija 1096, Parlamentarna skupščina Sveta Evrope

Priloga 5 Zapis razgovora o založitvi Izboru arhivskih dokumentov VOS OF in o opravljenem pregledu fondov zgodovinskega arhiva RSNZ SRS, 6. junij 1989

Priloga 6: Magnetogram zapisa razširjenega kolegija RSNZ v Tacnu, 15. april 1988

Priloga 7: Priročnik za delo milice na področju varstva ustavne ureditve, junij 1985

Priloga 8: Zapisnik 33. seje Predsedstva SR Slovenije, 16. februar 1988

Priloga 9: Zapisnik 16. seje Sveta SR Slovenije za varstvo ustavne ureditve, 22. april 1988

Priloga 10: Lista delegatov in kandidatov 11. kongresa Zveze komunistov Slovenije, 22. - 23. december 1989

Priloga 11: Stane Kavčič: Dnevnik in spomini 1972 - 1987, stran 325 - 329

Priloga 12: Rojstni dan Janeza Zemljariča, Nedeljski dnevnik, 24. januar 2010

Priloga 12 a: Intervju Mladina 50, 18. december 2009

Priloga 13: Intervju Janeza Stanovnika, Pobjeda, 9. april 1989

Priloga 14: Magnetogram sestanka zveznega, republiških in pokrajinskih sekretarjeva za notranje zadeve, 17. januar 1989

Priloga 15: Magnetogram sestanka zveznega, republiških in pokrajinskih sekretarjev, 23. marec 1990

Priloga 16: Raif Dizdarević: Od smrti Tita do smrti Jugoslavije, stran 250

Priloga 17: Izjava Zbora za republiko, december 2009

Priloga 18: Resolucija, ki jo je sprejel kongres Evropske ljudske stranke v Bonnu, 10. decembra 2009

Priloga 19: Iz magnetograma zaslišanja Milana Kučana pred Preiskovalno komisijo o politični odgovornosti posameznih nosilcev javnih funkcij za aretacijo, obsodbe ter izvršitev obsodb proti Janezu Janši, Ivanu Borštnerju, Davidu Tasiču in Franciju Zavrlu, 11. december 1995

Priloga 20: Dopis CK ZKS z dne 14. julij 1989

Priloga 21: Zapis seje Sveta SR Slovenije za varstvo ustavne ureditve, 22. april 1988

Priloga 22: Pismo Mirana Potrča, predsednika skupščine SRS, 12. junij 1989 in Program aktivnosti SRS 1989, 10. junij 1989

SKUPINA POSLANK IN POSLANCEV

Priloga:

- podpisi poslank in poslancev:

Jože Tanko
Andrej Vizjak
France Cukjati
Marjan Bezjak
Branko Marinič
Robert Hrovat
Marijan Pojbič
Rado Likar
Eva Irgl
Mag. Branko Grims
Darko Menih
Zvone Lah
Milan Čadež
Dr. Peter Verlič
Zvone Černač
Jožef Jerovšek
Miro Petek
Milenko Ziherl
Iztok Podkrižnik
Mag. Štefan Tisel
Ivan Grill
Dr. Vinko Gorenak
Alenka Jeraj
Janez Janša
Danijel Krivec
Aleksander Zorn
Rudolf Petan
Franc Bogovič

Gvido Kres
Jakob Presečnik
Franc Pukšič
Janez Ribič
Mag. Radovan Žerjav